SMK Connect
Hvor kunst & undervisning mødes

Levende landskaber

Formålet med forløbet er at undersøge menneskets forhold til naturen og få en forståelse af, hvordan naturen påvirker krop og sind. Eleverne skal undersøge natursyn i kunsten og arbejde med konkrete naturoplevelser, for at udforske naturens betydning for sundhed, trivsel og biodiversitet. Med afsæt i deres oplevelser og undersøgelser skal de skabe deres egne audioguides og naturtryk med lokale planter.

Når I har afsluttet forløbet, har eleverne bl.a. arbejdet med:

- At undersøge, hvordan kunstnere gennem tiden har skildret menneskets forhold til naturen.

- At opleve og reflektere over naturens betydning for fysisk og mental sundhed.
- At undersøge og artsbestemme planter, dyr og andre organismer i lokalområdet.
- At diskutere forskellige natursyn og menneskets påvirkning af naturen og biodiversiteten.
- At formidle naturoplevelser og viden gennem kreative og æstetiske udtryksformer.

Kunstværker brugt i dette forløb

- En bjergbestigerske af J.F. Willumsen
- Anemoner af Anthonie Christensen
- Blomsterbuket i et glas af Maria van Oosterwijck

Udarbejdet af SMK Connect

Klassetrin

Udskoling

Fag

Dansk, Naturvidenskabelige fag, Billedkunst, Håndværk, design og arkitektur

Indhold

6 lektioner og 15 minutter

Opgave

Kroppen i naturen

2 lektioner og 30 minutter

At opholde sig i naturen påvirker vores mentale og fysiske sundhed. I denne opgave skal eleverne arbejde med naturen – ikke kun som noget vi betragter, men som noget vi oplever og sanser med hele kroppen. Eleverne skal undersøge vitalisme i kunsten og afprøve skovbadning som en måde at styrke krop og sind på.

Sol, sjæl og vitalisme

30 minutter

Vitalismen var en kulturel og fysisk strømning, som hyldede den sanselige og aktive menneskekrop i tæt kontakt med naturen. Bevægelsen fandt mening i dyrkelse af natur og menneske, krop og sundhed, inspireret af moderne videnskab.

Omkring år 1900 orienterede danske og nordiske kunstnere sig mod vitalismen. De dyrkede lyset, landskabet og det store menneske i naturen. Et eksempel er *En bjergbestigerske* af J.F. Willumsen, hvor den kvindelige figur fremstilles som stærk, fri og tæt forbundet med naturen.

Vitalismens tanker havde dog også negative konsekvenser, og idealet om den stærke og sunde krop blev eksempelvis udnyttet i nazisternes propaganda. Dette kom blandt andet til udtryk i den tyske filminstruktør Leni Riefenstahls film *Olympia*, hvor hun dokumenterede Olympiaden i Berlin i 1936.

Inddel eleverne i to og to. De skal nu undersøge *En bjergbestigerske*. Brug øvelsen Interview til at åbne værket op.

Når alle har prøvet at være både interviewer og kunstværk, samles der op i fællesskab. Introducér vitalisme for eleverne. Hvordan kommer tankerne omkring naturen til udtryk? Var det også sådan de opfattede værket, eller så de noget andet?

Vis gerne flere eksempler. Du kan bruge bilaget eller søge på SMK Open.

Opsamling

Saml op i fællesskab og perspektivér til i dag. Hvordan bruges naturen i forbindelse med sundhed? Hvem har mulighed for at bruge naturen på den måde - både dengang og nu? Hvordan minder moderne trænings- og sundhedskultur om vitalismens idéer? I dag ser vi også en dyrkelse af kroppen gennem fitness, sociale medier og selvoptimering - hvordan ville *En bjergbestigerske* se ud, hvis hun var på et socialt medie?

I kan også sammenligne med Lea Guldditte Hestelunds fotografier her.

I SKAL BRUGE

- Print af værker

Kunstværker

Titel

En bjergbestigerske

Kunstner

J.F. Willumsen

Naturens helende egenskaber

2 lektioner

Det kan styrke menneskers sundhed at opholde sig i naturen. Forskning viser, at ophold og bevægelse i naturlige omgivelser har en positiv effekt på både den fysiske og mentale sundhed. Naturen kan blandt andet reducere stress, give hjernen ro og restitution, styrke immunforsvaret samt bidrage til et lavere blodtryk. Allerede for over 100 år siden byggede man sanatorier i Danmark, hvor sol, frisk luft og natur blev brugt som behandling mod sygdomme. I Japan taler man om *shinrin-yoku*, som betyder skovbadning. Det er en anerkendt terapiform, hvor man oplever skoven med alle sanser.

Skovbad

I denne del af opgaven skal eleverne undersøge hvordan naturen påvirker sind og krop, og arbejde praktisk med at opleve naturen på en rolig og nærværende måde. Klassen skal på en tur ud i naturen, hvor fokus ikke er på at nå et bestemt mål, men på selve oplevelsen undervejs. Det kan være en skov, strand, park eller lignende.

Inden da skal eleverne skrive ned, hvordan de har det. Hvordan har de det i deres krop? Hvilke tanker fylder? Du kan også lade dem måle deres puls, så I har noget at sammenligne med efter jeres skovbad.

Eleverne skal nu gå i stilhed – telefoner og lignende skal blive hjemme. Bed dem være opmærksom på detaljerne, de møder samt hvad de kan se, dufte og høre. Måske skal de også lægge sig ned og mærke underlaget. Formålet er at give eleverne en kropslig erfaring med, hvordan naturen kan påvirke krop og sind.

Efter turen skal eleverne notere deres oplevelser, så de kan reflektere over, hvad de lagde mærke til, og hvordan de har det i deres krop efter turen.

Opsamling

Saml op i fællesskab, og lad eleverne dele erfaringer og perspektiver. Bed dem sætte ord på, hvordan deres krop reagerede under øvelserne, hvad de har lært om naturens betydning for sundhed og mentalt velvære, og hvordan denne type oplevelse kan bruges i deres hverdag.

Opgave

Audio-guide i det fri

2 lektioner

Hvad kan man finde af natur i jeres lokalområde? I denne opgave skal eleverne skal gå på opdagelse og finde et særligt naturområde de gerne vil formidle. De skal undersøge arter og dertil skabe deres egne beroligende audioguides, hvor de beskriver en sanselig naturoplevelse.

Natur-audioguide

2 lektioner

Nogle siger, at det, man kender, passer man bedre på. Hvis man kan navnene på de planter og dyr man møder i naturen, har man derfor en større lyst til at bevare og passe på den. I denne opgave skal eleverne arbejde med at beskrive et udvalgt naturområde i detaljer gennem en audioguide, for derigennem at lære deres lokalområde og de arter der findes der, bedre at kende, og gennem en audioguide arbejde med at skabe ro og nærvær.

Kunstnere har gennem århundreder været forbundet med naturvidenskaberne og har registreret og skildret planter og dyr. Eleverne skal ligesådan artsbestemme og udforske det, de finder, og samtidig skal de arbejde med audioguiden som et værktøj til at finde ro, fordybelse og til at skabe forbundethed til naturen. Tal inden da om, hvad forskellen er på det sympatiske og det parasympatiske nervesystem, og hvornår det bliver aktiveret. I kan med fordel arbejde med opgaven Kroppen i naturen inden I går i gang.

Eleverne skal deles ind i grupper på 3-4. De skal udvælge sig et område i naturen – det kan være en skov, en park eller en strand. Her skal de sætte sig og notere og skitsere, hvad de ser. Inden kan du lade dem inspirere af Agnes Slott Møllers Æbleblomster, Niels Larsens Stevns' Plantestudier eller Dankvart Dreyers Træstudie. I kan finde flere eksempler på SMK Open.

Bed dem lægge mærke til detaljerne i omgivelserne. Hvilke blomster, træer og planter er der? Hvordan dufter der? Kan de se nogle insekter? Er der nogle særlige sten? Kan man høre fugle? De skal nu artsbestemme og gå i dybden med en eller flere af deres observationer, som de vil bruge i deres audioguide.

Audioguiden skal have en klar opbygning med en begyndelse, en midte og en afslutning, og det skal vare mellem 3 og 5 minutter. Formålet er, at audioguiden skal virke beroligende og hjælpe lytteren til at være i nuet og blive opmærksom på omgivelserne. Brug programmet WeVideo på Skoletube, hvor der også er et lydbibliotek, der kan være med til at understøtte en stemning, for eksempel rolig musik, fuglekvidder eller lyden af et vandløb.

Eleverne skal være opmærksomme på deres brug af virkemidler, samt tempo, pauser og stilhed, så der bliver plads til fordybelse. Samtidig skal beskrivelserne være nøjagtige, så lytteren på stedet kan få en større forståelse af omgivelserne.

Afprøvning

Eleverne skal nu afprøve hinandens audioguides. Afhængigt af hvor meget tid der er, kan du vælge, at grupperne bytter med hinanden, eller at I lytter i fællesskab. I kan præsentere i klassen, med et billede fra det sted grupperne har valgt, eller I kan gøre en tur ud af det, så eleverne afprøver hinandens audioguides på de udvalgte steder.

Formålet er at opleve, hvordan lyd, tempo og beskrivelser påvirker deres følelse af ro og nærvær, samt at blive klogere på hjemmehørende arter og naturens rytme. Efterfølgende skal de give konstruktiv feedback til hinanden. De skal blandt andet overveje, om lydoplevelsen skabte ro, hvad der fungerede godt, og hvad der eventuelt kan forbedres.

Opsamling

Tal sammen om hvordan det var at gå tæt på et område. Opdagede de noget nyt? Blev de klogere på deres omgivelser?

Hvordan arbejde de med at skabe ro og fordybelse?

I SKAL BRUGE

- Papir
- Blyanter
- Computer med adgang til internettet
- Telefoner eller andet der kan optage lyd

BILAG

- Arbejdsark til guidet lydlandskab .pdf

Opgave

Natur og kultur

1 lektion og 30 minutter

Hvordan har mennesket påvirket naturen gennem tiden og omvendt? Skal naturen eksistere på egne præmisser? I denne opgave skal eleverne undersøge forskellige natursyn ved at sammenligne kunstværker. De skal undersøge forskellige klimainitiativer og forestille sig en fremtid for mennesker og natur.

Hvad er natur?

30 minutter

Kunstnere har gennem tiden afbildet store skove og stormfulde kyster, og zoomet ind på vilde planter og insekter, ligesom de har skildret, hvordan landet er blevet opdyrket og planter fremavlet og kultiveret til særlig brug. Kunsten kan være en kilde, der fortæller om hvordan mennesket har påvirket naturen gennem tiden, og omvendt, samt en vej til at forstå hvordan vi sameksisterer med naturen i dag. I denne opgave skal eleverne arbejde med natursyn, biodiversitet og fremtidens landskaber.

Eleverne skal sammenligne to værker, der begge skildrer blomster og insekter, men på to meget forskellige måder.

Det første værk er *Blomsterbuket i et glas* af Maria van Oosterwijck fra 1685. Maleriet viser den interesse der var for havedyrkning og botanik i 1600-tallet, hvor man forædlede planter og handlede med dem på tværs af lande. Blomstermalerierne var ofte iscenesatte og skildrede blomster som ikke blomstrede samtidigt. Buketterne handlede ikke kun om skønhed, men om videnskab, symboler, magt, rigdom og klasse.

Det andet værk, eleverne skal undersøge, er *Anemoner* af Anthonie Christensen fra 1867.Her er blomsterne ikke fjernet fra deres levested - i stedet er anemonerne vist som forårsbebudere blandt resterne af efterårets blade.

Gruppearbejde

Lad eleverne gå sammen i grupper på tre til fire. Brug Stikord på Post-its eller en anden øvelse, til at åbne op for værksamtalen, når eleverne skal sammenligne de to malerier. Giv hver gruppe et udprint af de to værker, samt blyanter og post-its. Hvilke detaljer i maleriet fanger deres blik? Hvilke forskelle og ligheder ser de? Hvilket natursyn er repræsenteret? Tal om farver, detaljer, komposition, stemninger og præsentér dem for de perioder, som værkerne er fra.

Opsamling

Saml op i fællesskab. Er eleverne enige eller uenige? Hvilke arter kender de? Hvilke kender de ikke? Hvad vil det sige, at noget er naturligt?

I SKAL BRUGE

- Akvarelpapir
- Hammere
- Indsamlede planter

Natursyn i dag

1 lektion

I dag fylder diskussionen om klima og biodiversitet meget i den offentlige debat. Gennem mange år har mennesker ændret landskaber ved blandt andet at fælde skove, dræne moser og omdanne store naturområder til landbrug, industri og byer. Der arbejdes i dag med forskellige løsninger, der skal gavne naturen og bidrage til at løse klimaforandringerne.

I denne opgave skal eleverne undersøge forskellige natursyn, og afdække hvordan forskellige initiativer kan påvirke naturen, og hvordan både biologi, teknologi, samfund og kunst kan bidrage til nye måder at forstå og arbejde med biodiversitet og natur på.

Gruppearbejde

Eleverne skal arbejde i grupper på 3-4 - brug gerne de samme grupper som tidligere. Sammen skal de undersøge hvordan forskellige initiativer kan styrke biodiversiteten, bekæmpe klimaforandringer og forme fremtidens landskab.

Grupperne skal nu arbejde med et konkret projekt. Du kan lade dem søge på nettet, eller selv udvælge projekter på forhånd. Det kan være en fordel at have nogle eksempler, der både kan vise hvad den enkelte kan gøre, samt hvordan man arbejder med tematikken politisk - det kan f.eks. være udsætning af store planteædere som en del af naturpleje, omlægningen af landbrug til skov eller små projekter der inddrager borgerne i et område.

I kan for eksempel arbejde med nedenstående tematikker

- **Vild med vilje** – hvor haver, parker og grønne områder får lov til at gro frit.
- **Genmodifikation** – hvor vilde planter laves om til afgrøder, der er mere skånsomme for miljø og klima.
- **Rewilding** – hvor natur og dyr i højere grad får lov til at udvikle sig uden menneskelig indgriben.
- **Den grønne trepart** – som handler om klima, landbrug, arealanvendelse og mere plads til natur i Danmark.

- **Kunst og klima** – kunst kan eksperimentere med materialer og udtryk og sætte fokus på naturen.

Eleverne skal svare på følgende:

- Hvad handler initiativet om?
- Hvem er ansvarlig? enkeltpersoner? politikere? naturen selv?
- Hvordan påvirkes naturen/klimaet?
- Hvilket natursyn er repræsenteret?
- Hvilke udfordringer eller konflikter der kan opstå?

Afhængig af, hvor meget tid I har til rådighed, kan du vælge at de blot skal skrive stikord, eller lade dem udforme en planche eller sætte slides op digitalt.

Opsamling

Lad grupperne fremlægge for hinanden. Saml op i fællesskab og diskutér om der var forskellige blik på naturen, samt de forskellige projekters mulighed for at lykkes med forandring. En fordel ved et stort politisk styret projekt kan være, at der kan bruges mange penge på at rykke ved noget omfangsrigt, omvendt kan det være svært at blive enige og udviklingen kan gå langsomt. Ved mere lokale projekter kan det være lettere at rykke hurtigt og alle kan bidrage med det de kan, omvendt kan det være, at små initiativer ikke rykker meget på den lange bane.

Det kan også være at der er forskel på graden af menneskelig indgriben. Nogle mener at det er bedst at naturen passer sig selv, men andre mener vi skal hjælpe med at forædle arter, omforme vandløb og bekæmpe invasive arter.

Diskussion og perspektivering

Diskutér til sidst:

- Skal mennesker styre naturen – eller lade naturen styre sig selv?
- Hvor meget plads skal naturen have i Danmark?
- Kan kunst ændre vores syn på natur og klima?
- Hvordan kan unge være med til at beskytte biodiversiteten?

- Hvor går grænsen mellem natur og kultur?

I SKAL BRUGE

- Print af værker
- Post-it's
- Blyanter

Kunstværker

Titel
Anemoner

Kunstner
Anthonie Christensen

Billede på vej.

Titel
Blomsterbuket i et glas

Kunstner
Maria van Oosterwijck

Om SMK Connect

SMK Connect gør den kunstneriske kulturarv levende og anvendelig for landets elever. Det sker via modul-opbyggede, nøje tilrettelagte undervisningsforløb, der kan bruges direkte i underviserens planlægning.

Udgivet under CC BY-SA